

תפלת והתבודד להעולם

ספר

זֶהָר הַקְדוֹשׁ

עם באור
תפלת והתבודד

מאמר לפרשת שופטים

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זע"א

מדורית קרן שללי ברכה

עורקו מן שמוא נהריה

מלא רשקו מן שמוא נהריה

מדריגת 'תמים' ו'איש תם'

פָּתַח רַבִּי אֵילָאִי וְאָמַר, 'תְּמִים תִּתְּנָה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ' (דברים יח יט), מֵה בֵּין תָּם לְתָמִים, בְּאַבְרָהָם כְּתִיב (בראשית יז א) 'הִתְהַלַּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָּמִים', יַעֲקֹב דְּאֲשָׁתָּלִים יִתִּיר, כְּתִיב בֵּיהּ (שם כה כז) 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם', אֲמַאי אֶקְרִי 'אִישׁ תָּם', בְּגִין דְּלֹא אֲשָׁתָּאֵר בֵּיהּ פְּסוּלַת כְּלָל, דְּהָא פְּרִיעָה הָוָה בֵּיהּ.

הַזְהָר וְהַכְּבוֹד

מאמר זה הוא המשך המאמר הקודם שכמה תנאים נמצאים בגן עדן התחננו ושומעים שם סודות התורה, ואמר להם רבי אילאי שנתנו לו בני הישיבה שבגן עדן רשות לגלות להם את הסודות ששמע, וכאן מגלה להם את הסודות ששמע.

לְתָמִים - מה החילוק בין 'תם' ל'תמים' הנאמר בתורה, **בְּאַבְרָהָם כְּתִיב** - באברהם אבינו כתוב (בראשית יז א) שה' יתברך אמר לו **'הִתְהַלַּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָּמִים'** - הרי שלאברהם נאמר שיהיה 'תמים', ואילו **'יַעֲקֹב דְּאֲשָׁתָּלִים יִתִּיר'** - יעקב אבינו שנשלם יותר מאברהם, **כְּתִיב בֵּיהּ** - כתוב עליו בפסוק (שם כה כז) **'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם'** - שהוא בדרגה הנקראת 'איש תם', ושואל **אֲמַאי אֶקְרִי 'אִישׁ תָּם'** - למה יעקב נקרא 'איש תם', ומתרחץ **בְּגִין דְּלֹא אֲשָׁתָּאֵר בֵּיהּ פְּסוּלַת כְּלָל** - לפי שלא נשאר בו כלל פסולת, **דְּהָא פְּרִיעָה הָוָה בֵּיהּ** - שהרי היה בו 'פריעה', שביעקב נעשה גם 'פריעה', אך אברהם אבינו לא נצטווה על הפריעה אלא על מילת הערלה בלבד^א, וכיון שיעקב עשה גם

מאמר זה עוסק בביאור מדריגת 'תמים' שנאמר על אברהם אבינו, ומדריגת 'איש תם' שנאמר על יעקב אבינו, וכן נתבאר סוד המילה והפריעה, ובו יבואר שהאדם צריך להיות במדריגה זו של 'תמים' על ידי לבשת הציצית עם תכלת, שעל ידי לבשת הציצית זוכה למדריגת 'תם', ועל ידי התכלת למדריגת 'ם', וכן יבואר בו סוד התכלת שהוא הלבש החיצוני של המלכות לשומרה מראיית הקליפות, ובסוף המאמר חוזר לבאר כמה דברים ששמעו התנאים מהקול בגן עדן כמבואר במאמר הקודם.

אחר שאמר רבי אילאי לתנאים מעלת דור המדבר בגן עדן, עתה מבאר להם את הסודות ששמע בישיבה בגן עדן, ופותח לבאר בסוד מה שאברהם אבינו לא נצטווה על הפריעה במצות המילה, ויעקב אבינו נצטווה בפריעה.

פָּתַח רַבִּי אֵילָאִי וְאָמַר - פתח רבי אילאי לדרוש את הסודות ששמע בישיבה בגן עדן, במאמר הכתוב (דברים יח יג) **'תְּמִים תִּתְּנָה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'**, ושואל **מֵה בֵּין תָּם**

אברהם
'תמים'
יעקב 'איש
תם'

מקורות וצייונים

פרע לישמעאל, ולאברהם עצמו לא היה עור פריעה לפרועו, עיי"ש. ומקור דברי רש"י במדרש (ב"ר מז ח). וכתבו הרמב"ן והרשב"א (יבמות סט) שביאור דברי המדרש ורש"י שאף שלא נצטווה קיים את כל התורה.
ורואה עוד בהוספות הרד"ל בפרקי דרבי אליעזר (פרק כט אות ט) שהביא את דברי הוזהר כאן שיעקב פרע, וכתב שלא התבאר כאן האם יעקב נצטווה או ששמעצמו פרע [ולצד זה שלא נצטווה לא יסתרו דברי הוזהר כאן לגמרא ביבמות שנצטווה על הפריעה רק

א. רמ"ק ומקדש מלך, וכמבואר להלן (ע"ב) אברהם לא אתפקד על פריעה. וכאן מבואר שיעקב פרע, אמנם בגמרא (יבמות ע"א): אמרו: אמר רבה בר יצחק אמר רב לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו, שנאמר (יהושע ה ב) 'בעת ההיא אמר ה' אל יהושע נעשה לך חרבות צורים' וגו', ע"כ. ומבואר שלא נצטוו בפריעה עד שנכנסו לארץ בימי יהושע, ובתוספות (שם ד"ה לא) כתבו שאברהם אבינו פרע להם מילתו אף שלא נצטוו, כיון שקיים את כל התורה, עיי"ש. וכן בפירוש רש"י על החומש (בראשית יז כה) כתב שאברהם

בְּמָה אֶתְפָּרַע (ס"א פְּרִיעָה הוּה בִּיה דְּאֶתְפָּרַע) וְאֶתְדַבֵּי מַהְהוּא פְּסוּלָת, בְּגִין דְּהוּא אֶתְר דְּאֶתְקִיף לְפְסוּלָת, דְּלִגּוּ אֶתְר דְּפְרִיעָה שְׂאָרֵי,

הַפְּתָר וְהַכְּבוֹד

ומשיב בגין דההוא אתר דאתקיף לפסולת
 - לפי שאותו מקום שמחזק את הפסולת, ומקום
 זה הוא הגבורות שביסוד דקליפת נוגה שמחזק
 את את שלש קליפות הרעות¹ על ידי שהם
 יונקים ממנו, דלגו אתר דפריעה שְׂאָרֵי -
 הוא בתוך המקום שהקליפה שורה, וגבורות אלו
 הם בתוך מקום הפריעה, והיינו שהם נמצאות

פריעה ולא נשאר בו פסולת כלל, לכך נקרא
 'איש תם'².

מבאר מהי הפריעה ענשה יעקב, שעל ידי כך נטהר
 מכל מהפסולת.

ושואל **במה אתפרע (ס"א פריעה הוה ביה
 דאתפרע) ואתדבי מההוא פסולת**³ -
 במה עשה יעקב פריעה ונטהר מאותה פסולת⁴,

הפריעה
 שעשה
 יעקב

מקורות וצינים

ובענין זה שכתב הרמ"ק שמילה היא מלכות ופריעה היא יסוד,
 ראה בוהר אמור (לעיל צא:): מאי 'בדמיך' (יחזקאל סו ז), אלא
 תרין חד דמילה וחד דפריעה, חד דגזירו דכנסת ישראל, וחד
 דפריעה בצדיק יסוד עולם [מהו שאמר הפסוק 'בדמיך' שהם
 שנים, אלא שנים הם אחד של מילה ואחד של פריעה, אחד
 של מילה של כנסת ישראל שהיא המלכות, ואחד של פריעה
 שהיא בצדיק יסוד עולם], ועיין עוד בוהר בראשית (ח"א לב.
 בתוספתא) שמילה ופריעה צדיק וצדק שהם יסוד ומלכות [אך
 לא מובאר שם בפרוש מי היסוד ומי המלכות], וראה בוהר
 (שם) שבאשר ישראל לא פרעו ירדו לשערים שהם שערי צדק,
 וביאר הרמ"ק שהמילה במלכות והפריעה ביסוד, וכשלא פרעו
 ירדו לשערי צדק שהיא המלכות, ולא עלו ליסוד שהוא
 הפריעה. אמנם בפרדס רימונים (שער כג פ"ב ערך בריית) כתב
 כי המילה רמו ליסוד ופריעה למלכות. וראה עוד בפרדס
 רמונים (שער כג פ"ז ערך פריעה) שהביא שתי שיטות בזה, וז"ל:
 'פריעה' פירש רבי משה שהיא ביסוד, ורבים מהמפרשים פירשו
 במלכות, ע"כ.

ג. גירסת דפ"ר: 'פְּרִיעָה דְּאֶתְפָּרַע', וגירסתנו עפ"י תיקון הדרך
 אמת: 'פְּרִיעָה אֶתְפָּרַע', וכן גירסת הרמ"ק והמקדש מלך.

ס"א: 'וְהָא פְּרִיעָה הוּה בִּיה דְּאֶתְפָּרַע וְאֶתְדַבֵּי מַהְהוּא פְּסוּלָת' -
 שהרי פריעה היתה בו [ביעקב], שנפרע ונטהר מאותה פסולת.
 [ולגירסא זו אין כאן שאלה ותשובה, אלא ביאור הדברים]. וגירסת
 ס"א אלו הובאה בדפוס קושטא.

ד. ע"פ מקדש מלך. והרמ"ק ביאר שהשאלה מהי סיבת הטהרה
 שזכה בה יעקב ויכל לעשות פריעה, ולא זכו בה אברהם ויצחק,
 שאין לתלות סבת הטהרה בחסידות ויושר המדות, שאם כן נמצאנו
 פוסלים [את] אברהם ויצחק, אלא ודאי סבת הענין הזה הוא סבה
 אחרת, אם כן מה היא הסבה.

ה. ג' קליפות הרעות, הם רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת,
 כמבואר בעין חיים (שער מט פ"ב).

ו. אמת ליעקב [בהשמתה], ומקדש מלך ע"פ הגהות מהר"ח. וז"ל
 האמת ליעקב: פירוש שקליפת נוגה היא ראש כל הקליפות, והיא
 חיותם ותוקפם, שכל הקליפות לוקחים חווקם ותוקפם מקליפת
 נוגה, והקליפות נקראות פסולת.

בימי [היושע], אך כתב שאם נאמר שיעקב לא נצטוו, א"כ מוכח
 בוהר כאן שחילק בין אברהם ליעקב שאברהם לא פרע כלל, ודלא
 כדברי התוספות והראשונים שהובאו לעיל. [אמנם האמת ליעקב
 להלן (קטז): ביאר שאברהם לא היה צריך לפרוע משום שלא היה
 לו עוד פריעה, וכמבואר ברמב"ן וברשב"א, וכן משמע בלשון
 התוספות שכתבו 'שפרע להן מילתו', ולפי זה אין סתירה מדברי
 הוהר כאן לדברי הראשונים].

ובדברי הרמ"ק שיובאו להלן מובאר שכיון שבאברהם איבנו היה
 עדיין פסולת לא פרע, כדי שלא יפגום מקום הפריעה. וכן מובאר
 בדבריו שהובאו להלן שיעקב פרע, אך בני ישראל ביציאתם
 ממצרים לא פרעו. וראה עוד בוהר בא (ח"ב מ) שבני ישראל
 לא פרעו במצרים ובמרה פרעו. וכן מובאר בוהר בשלח (ח"ב ס).

ב. אמת ליעקב. ואפשר עוד לבאר ע"פ המקדש מלך להלן שיעקב
 נקרא 'איש תם' כיון שעל ידי הפריעה אהז ב'שור תם' שהם
 הגבורות של קליפת נוגה ולקח אותם לעצמו, לכך נקרא 'איש תם'.
 והרמ"ק ביאר (ע"פ דרכו), וז"ל: 'דהא פריעה הוה ביה' כי
 אברהם לא נצטוו על הפריעה אלא על המילה לבד, ומילה
 ופריעה הם שתי בחינות, מילה [היא] מלכות, פריעה [היא]
 יסוד, ואברהם לא נסתלק אלא במילה ונשארה בו קליפת
 הפריעה, ויעקב אשתלים' שפרע ונסתלק ביסוד, וכבר הארכתי
 בזה בסבא בס"ד [אור יקר סבא (כר כא עמ' כה)], והנה בזמן
 אברהם עדיין לא היה הכסף העליון יסוד הנשמות צרוף מכל
 סג, לכך לא הוהר אלא על המילה לבד, אמנם כשהגיע
 השלשלת ליעקב היה טהור מכל וכל לכך נפרע, וזהו שאמר
 'בגין דלא אשתאר ביה פסולת כלל', תדע [הראיה לזה שלא
 נשאר בו פסולת] 'דהא פריעה הוה ביה', ואם לא היה טהור
 ונקי לא היה ראוי שיהיה נפרע שלא יפגום מקום הפריעה,
 וזהו הסיבה שישראל בצאתם ממצרים מלו ולא פרעו (וזהו בא
 ח"ב מ. ועיין יבמות ע"א). ע"כ. ובביאור מאמר הסבא (אור' שם)
 האריך לבאר ענין זה, שבני ישראל במצרים מלו ולא פרעו,
 כיון שהיו נכרים שעובו את העבודה זרה ונכנסו במדרגת
 הטהרה רק במלכות במדרגה האחרונה שבה, וכיון שלא זכו
 ליכנס אלא במלכות לא פרעו כי מילה במלכות ופריעה ביסוד,
 עיי"ש עוד.

אִיהוּ שׁוֹר, דְּיוֹקְנָא דְשָׂמְאֵלָא דְכֶרְסָיָא דִּילֵיהּ. וְתַהוּא שׁוֹר אֶקְרִי
 שׁוֹר תָּם, דְּהָא רְתִיבָא דְכֶרְסָיָא, רְשִׁמָא דְבְרִית אִית בֵּיהּ, וְעַל
 דָּא הָא שׁוֹר אֶקְרִי תָם, וְיַעֲקֹב אֶחִיד בֵּיהּ בְּגוּוּיָהּ, וּבְהָא שׁוֹר
 עֲבִיד פְּרִיעָה, וְאַעֲבַר זוּהֵמָא דְפְסוּלַת פְּלֵאָא.

הפּתָר וְהַפְּכוּד

בתוך יסוד דקליפת נוגה הנקראת 'פריעה',
 [-בגבורות שביסוד קליפת נוגה], וְעַל דָּא
 הָא שׁוֹר אֶקְרִי תָם - ועל כן זה השור
 נקרא 'שור תם' כיון שיונק מהמלכות הנקראת
 'תם', וְיַעֲקֹב אֶחִיד בֵּיהּ בְּגוּוּיָהּ - ויעקב
 אחז בו בשור זה שהם הגבורות של קליפת
 נוגה ולקח אותם לעצמו, וּבְהָא שׁוֹר עֲבִיד
 פְּרִיעָה - ועל ידי כך עשה פריעה בזה
 השור, וְאַעֲבַר זוּהֵמָא דְפְסוּלַת פְּלֵאָא -
 והעביר על ידי כך את הזוהמא והפסולת
 כולה, כיון שמונע את יניקת הקליפת נוגה
 מגבורות אלו.‡

בחינת גבורות אלו נקראת
 'שור', דְּיוֹקְנָא דְשָׂמְאֵלָא - שהם כדיוקן
 ודוגמת השמאל שהם הגבורות שלמעלה
 [-בקדושה], דְּכֶרְסָיָא דִּילֵיהּ - שהם כסא
 של הגבורות שלמעלה, וְתַהוּא שׁוֹר אֶקְרִי
 שׁוֹר תָּם - ואותו 'שור' שהם הגבורות
 שביסוד קליפת נוגה נקרא 'שור תם', כיון
 דְּהָא רְתִיבָא דְכֶרְסָיָא רְשִׁמָא דְבְרִית -
 שהרי המלכות שהיא מרכבה וכסא לזעיר
 אנפין, והיא נקראת 'רשימא דברית' כיון שהיא
 רומזת לעטרות היסוד דזעיר אנפין הנקרא

מקורות וצייונים

[בהשטטה] שלא היה ביעקב אבינו פסולת כלל, כיון שהפריעה היא
 ביסוד קליפת נוגה להפריש משם ג' קליפות הרעים.
 וביאור המאמר לפי הרמ"ק שהשאלה היא מה סיבת הטהרה
 שזכה בה יעקב ויכל לעשות פריעה, התשובה היא גִּבּוּן דְּתַהוּא
 אֶתְר דְּכֶרְסָיָא דְפְסוּלַת דְּלָגוּ - משום שאותו מקום שמוחק
 ונותן כח לפסולת שבפנים, שהיא הקליפה הפנימית, שהוא אֶתְר
 דְּפְרִיעָה שְׂאֵרִי - מקום שהפריעה שורה שם, והיינו שהפריעה
 נעשית כנגד הקליפה הפנימית, אִיהוּ שׁוֹר - הוא בחינת שור
 שהוא ספירת הגבורה, והשור הזה הוא דְּיוֹקְנָא דְשָׂמְאֵלָא
 דְּכֶרְסָיָא דִּילֵיהּ - הדיוקן והצורה שבבד שמאל של הכסא שלו
 [-של התפארת], שהכסא הוא ספירת המלכות שהיא כסא
 לתפארת, והשור הוא הגבורה של המלכות, וְתַהוּא שׁוֹר אֶקְרִי
 שׁוֹר תָּם - ואותו שור נקרא 'שור תם', משום דְּהָא רְתִיבָא
 דְּכֶרְסָיָא רְשִׁמָא דְבְרִית אִית בֵּיהּ - שהרי המרכבה של הכסא
 רושם הברית יש בו, והיינו כיון ששור זה שהוא גבורת המלכות
 הוא מרכבה של כסא הברית [-היסוד], והיינו שהוא מרכבה
 של המלכות שהיא כסא ליסוד, לכן ראוי שיקרא שור זה על
 שם המלכות שנקראת 'תם' [-ביאור הדברים שהגבורה היא
 מרכבה של המלכות, הוא כמבואר בפרדס רימונים (שער נג פ"א
 ערך אופן, פ"ג ערך גלגלי המרכבה) שהמרכבה בכל מקום הם ד'
 ספירות חסד גבורה תפארת מלכות, אריה חסד, שור גבורה,
 נשר תפארת, ואדם מלכות, ולכן במלכות ד' ספירות אלו הם
 המרכבה שלה, והשור הוא ספירת הגבורה של המלכות הוא
 חלק מהמרכבה שלה, וכללות המלכות שיש בה עשר ספירות

ז. הגהות מהרח"ו. וז"ל: 'דאתקיף לפסולת דלגו אתר דפריעה
 שארי איהו שור' סוד הגבורות שביסוד קליפת נוגה, ע"כ. [וע"פ
 דברים אלו ביאר המקדש מלך את כל הענין]. והנה במה שכתב
 שהפריעה היא בקליפת נוגה, ראה בעץ חיים (שער לג פ"ג) ובשער
 המנוח (לך ז ע"ב) שביאר שהערלה היא קליפת נוגה שחופפת
 ונאחזת ביסוד דזעיר אנפין, ובכריתת הערלה מסתלקת משם
 קליפת נוגה, עיי"ש. ולמבואר שם הערלה היא קליפת נוגה ועל
 ידי המילה מסתלקת קליפת נוגה ולא על ידי הפריעה, אמנם עיין
 באור זרוע למהר"ם פאפירש (על עץ חיים שם) שכתב שבמקום
 אתר בדברי הארז"ל (ליקוטי תורה פרשת דברים) משמע שהערלה
 הם ג' קליפות הטמאות ועוד הפריעה הוא קליפת נוגה, וכדברי
 ההגהות מהרח"ו, [וראה עוד בשעת רצון שהבין כך בדברי
 הארז"ל בעץ חיים (שער מט פ"ו), אמנם באור זרוע (שם) נראה
 שהבין את דברי הארז"ל שם באופן אחר, וראה עוד בעץ חיים
 (שם פ"א)].

ה. גירסתנינו: וְעַל דָּא הָא שׁוֹר אֶקְרִי תָם, וְיַעֲקֹב אֶחִיד בֵּיהּ
 בְּגוּוּיָהּ, וּבְהָא שׁוֹר עֲבִיד פְּרִיעָה, וְאַעֲבַר זוּהֵמָא דְפְסוּלַת פְּלֵאָא'
 כגירסת דפוס קושטא ע"פ דפ"ר [מנטובה] עם תיקון הדרך
 אמת [שבדפ"ר הגירסא: וְעַל דָּא הָנוּי שׁוֹר תָּם], והדרך אמת
 תיקן: וְעַל דָּא הָא שׁוֹר אֶקְרִי תָם]. אמנם גירסת דפ"ר
 [קרימונא]: וְעַל דָּא זוּהֵמָא דְפְסוּלַת פְּלֵאָא. וכן גירסת הרמ"ק,
 וכתב שגירסת זו אי אפשר ליישב ואין דרך להגיהה, וראה להלן
 מה שביאר.

‡. מקדש מלך ע"פ הגהות מהרח"ו. וכעין זה ביאר האמת ליעקב

בְּמִתְנִיתָא דְּבַצְלָאֵל, כְּתִיב (בראשית ל כב) 'וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים
אֶת רְחֵל', בְּשָׂרָה כְּתִיב (בראשית כא א) פְּקִידָה,
וּבְרַחֵל כְּתִיב זְכוּרָה, אֲמַאי. בְּגִין דְּזִכּוֹר אֲתַרְשִׁים בְּיַעֲקֹב,
דְּאִיהוּ בְּרִית שְׁלִים, כַּד אֲתִיילִיד יוֹסֵף, וּבְמָה,

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

'זְכִירָה' - וברחל כתוב בפסוק לשון 'זכירה', שהוא לשון זכר, ושואל **אֲמַאי** - למה שינה הפסוק בלשונו בין שרה לרחל, ומתוך שהטעם שנאמר 'זכירה' ברחל **בְּגִין דְּזִכּוֹר אֲתַרְשִׁים בְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּרִית שְׁלִים** - משום ש'זכור' רשום ביעקב שהוא בחינת ברית שלם, וכיון ש'זכור' הוא ביעקב לכך נאמר ברחל אשתו 'זכירה', ומבאר מתי יעקב היה בחינת 'ברית', ואמר **כַּד אֲתִיילִיד יוֹסֵף**^כ - כאשר נולד יוסף שהוא סוד הברית, ו**בְּמָה** - ובמה נעשה יוסף שהוא סוד הברית

עתה רבי אילאי מלמד מהברייתא של בצלאל, שיעקב זכה למדריגת 'זכור' שהוא סוד ה'יסוד', כאשר נולד יוסף.

בְּמִתְנִיתָא דְּבַצְלָאֵל - בברייתא של בצלאל למדנו, **כְּתִיב** - כתוב בפסוק (בראשית ל כב) **'וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רְחֵל'** - כאשר ה' יתברך זכר את רחל לתת לה את יוסף, והנה **בְּשָׂרָה כְּתִיב** - בשרה כתוב כשפקד אותה ה' יתברך ביצחק לשון **'פְּקִידָה'** - כמו שכתוב בפסוק (בראשית כא א) 'וה' פקד את שרה', שהוא לשון נקבה, ו**בְּרַחֵל כְּתִיב**

יעקב במדריגת 'זכור'

מקורות וציונים

הקליפה, לכן אין ערלה בורעו, שהכניע הקליפה הגבורה שלא ישפיע לחיצונים, והיינו גבורה שבמלכות שהוא 'שור תם', אמנם אברהם נאמר בורעו בשרה 'פקידה', והיינו מצד מדת 'שמו' (שהיא המלכות), ואינו למעלה 'איש תם' אדון ובעל לתם, כדי שיוכל להכניע שור תם שלא ישפיע הגבורה שבמלכות לחיצונים, ולפיכך 'מילה' היה בהם [ב-אברהם ויצחק], והיינו ביטול הקליפה התחתונה, אמנם פריעה היינו ביטול הקליפה הפנימית לא היה בהם מן הטעם שפירשונו, וזה כוונת דבריו בקצרה בלי דקדוק לשונו, מפני שאין דרך להגיהו, ע"כ.

י. **אמת** ליעקב.

יא. **אמת** ליעקב. והנה לא תירצו בוהר אלא על רחל שנאמר בה 'זכירה', אך לא ביארו למה בשרה נאמר 'פקידה' שהוא לשון נקבה. והאמת ליעקב [בהשמוטה] ביאר שדוקא יעקב הוא בחינת זכור כיון שהוא בחינת הברית וקו אמצעי, מה שאין כן אברהם. והמקדש מלך ביאר עפ"י דברי זוהר לך [ח"א ז: צא] שיצחק תחילה בשעת לידתו היה מהמלכות שנקראת 'כה' ולכן נאמר לאברהם 'כה יהיה ורעך', [ועי"ש צא]. במקדש מלך, ולכן נאמר בשרה פקידה בלידת יצחק, [וברחל נאמר 'זכירה' כיון שנוולד יוסף שהוא יסוד כמבואר בדברי זוהר]. וראה ברמ"ק לעיל שבתוך דבריו כתב לבאר באופן אחר, וביאר שאברהם ושרה הם מהמלכות לכן נאמר בהם 'פקידה', וביעקב ורחל נאמר בהם 'זכירה' כיון שיעקב ענינו תפארת.

יב. **בדומים** הראשונים הגרסא: **כַּד אֲתִיעִיד יוֹסֵף** - כאשר נעשה יוסף. וגרסתנו: **כַּד אֲתִיעִיד יוֹסֵף**, כגירסת ח"א' שהובאה בדפוס וילנא, [ומקור גרסת ס"א זו מדרס קושטא].

היא 'כסא' לספירת היסוד הכללית, ולכן השור הוא המרכבה של כסא הברית], **וְעַל דָּא הָאִי שׁוֹר אֲקָרִי תָם** - ועל כן זה השור נקרא 'שור תם', **וְיַעֲקֹב אֲחִיד בְּיַת גְּבוּרָתָא** - ויעקב אוחז בתוכו, משום שיעקב נקרא 'איש תם' והיינו בעל ואדון לתם [המלכות], לכן יש כוחו להכניע את השור תם [הגבורה של המלכות] שלא יתן כח וישפיע לקליפה הפנימית, **וּבְהָאִי שׁוֹר עֲבִיד פְּרִיעָה** - ובוה השור עושה פריעה, **וְאֲעִבֵר וְהָקָא דְּפִסּוּלָתָא בְּלָא** - והעביר את הזוחמא והפסולת כולה, שביטל גם את הקליפה הפנימית שכנגד הפריעה על ידי שהכניע את השור תם [הגבורה של המלכות] שלא ישפיע לקליפה זו. ובוה תירץ את השאלה מה הכח המיוחד שהיה ליעקב שעשה פריעה, וביאר שכוחו שהוא היה 'איש תם' שהוא בעל ואדון של 'תם' שהיא המלכות, ולכן יכל להכניע את גבורת המלכות שלא תשפיע לקליפה הפנימית שכנגד הפריעה, אבל אברהם ויצחק שהם היו מהמלכות לא יכלו להכניע קליפה זו, ולכן לא יכלו לעשות פריעה.

סיום דברי זוהר ביארונו ע"פ ביאור הרמ"ק לפי גרסתנו כמובא לעיל. והרמ"ק ביאר את עיקר הענין לפי גרסתו, וז"ל: **וְעַל דָּא** וזחמא דפסולת כלל כלל' כך נמצא בכל הספרים, ואי אפשר להתיישב, אמנם כוונת הענין במאי דמסיק [להלן] כי באברהם עם שרה נאמרה 'פקידה' שמורה היות הענין מהמלכות, וביעקב ברחל נאמר 'זכירה', להיות התפארת מדרגת יעקב ויש בידו כח להכניע שור תם שהוא [רתנכא ד]כורסיא דהווא ברית' למה יגביר הקליפה הפנימית, מפני שהוא 'איש תם' בעל ואדון לתם שהוא המלכות, ששם השור במדרגת ה'זכור' מדת יעקב, ובידו להעביר

בד נטל שור בהדיה, דלא יתקיף לסטרא אחרא. ונגין כף,
 קסג: אַתְּקְרִי יוֹסֵף (דברים לג יז) בְּכוֹר שׁוֹר, בְּכוֹר דֶּהְהוּא שׁוֹר דְּנִטְלָ יַעֲקֹב,
 בְּכוֹר שׁוֹרוֹ וְדָא.

וְהוּא שׁוֹר שׁוֹר תָּם, 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם' (בראשית כה כז), רַבּוֹן וְשִׁלִּיט,
 מְאָרִיָּה דְבִיתָא דֶּהְהוּא שׁוֹר תָּם שְׂאָרִי בְּגוּוּיָהּ.

הַתְּרָ וְהַכְּבוֹד

שׁוֹרוֹ וְדָא - כי הוא הבכור והאדון של שור זה.

אחר שביאר להם רבי אילאי את סוד 'שור' שהם גבורות שביסוד קליפת נוגה. מבאר שגבורות אלו נקראות 'שור תם' שאינו מזיק, ויש שור הנקרא 'שור מועד' שטבעו להזיק.

וְהוּא שׁוֹר - ואותו 'שור' שהם הגבורות של קליפת נוגה, נקרא **שׁוֹר תָּם** - שאינו מזיק, ולכן נאמר על יעקב בפסוק (בראשית כה כז) **'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם'** שפירושו **רַבּוֹן וְשִׁלִּיט מְאָרִיָּה דְבִיתָא דֶּהְהוּא שׁוֹר תָּם שְׂאָרִי בְּגוּוּיָהּ** - רבון ושולט ובעל הבית שאותו שור

שלם, **כָּד נִטְלָ שׁוֹר בְּהִדְיָה** - כאשר לקח יוסף עמו את השור שהם הגבורות שביסוד קליפת נוגה¹, כדי **דְּלֵא יַתְּקִיף לְסִטְרָא אַחְרָא** - שלא יחזק השור [-גבורות דקליפת נוגה] את הסטרא אחרא שהם הג' קליפות הרעות², **וַיַּגְיֵן כֶּף** - ומשום כך שלקח יוסף את השור הזה, **אַתְּקְרִי יוֹסֵף 'בְּכוֹר שׁוֹר'** - נקרא יוסף 'בכור שור', כיון שהוא **בְּכוֹר דֶּהְהוּא שׁוֹר דְּנִטְלָ יַעֲקֹב**³ - בכור ואדון של אותו שור שלקח יעקב⁴, שהם הגבורות דקליפת נוגה⁵, ולכן נאמר עליו בפסוק (דברים לג יז) **'בְּכוֹר**

מקורות וציונים

בגימטריא זכ"ר, וזהו שאמר 'בגין דזכירה אתרשים ביעקב דאיהו ברית שלים כד אתיליד יוסף' שהוא בחינת היסוד המזווג את זעיר אנפין ונוקביה, ובמה כד נטל שור בהדיה דלא יתקיף לסטרא אחרא' פירוש ובמה נעשה זיווגם של זעיר אנפין ונוקביה, כאשר לקח עמו יעקב שהוא התפארת את השור' שהוא בחינת הגבורות שבעטרת היסוד, ואינו מניח את החיצונים שינקו משור זה, כדי שלא יחזק את הסטרא אחרא, ע"כ. וראה בשעת רצון בתחילת המאמר מה שביאר בענין הגבורות שבעטרת היסוד.

טו. גיטרת דפ"ר [מנטובה]: ונגין כף אַתְּקְרִי יוֹסֵף בְּכוֹר דֶּהְהוּא שׁוֹר דְּנִטְלָ יַעֲקֹב. וגירסתינו: ונגין כף אַתְּקְרִי יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר בְּכוֹר דֶּהְהוּא שׁוֹר דְּנִטְלָ יַעֲקֹב, עפ"י דפוס קושטא כפי שהבינו את תיקון הדרך אמת. אמנם בדרך אמת נראה שגרס: ונגין כף אַתְּקְרִי יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר דְּנִטְלָ יַעֲקֹב [וכוונתו רק למחוק תיבת 'דההוא'].

טז. אמת ליעקב [בהשמטה]. ומה שפירש ש'בכור' הוא אדון, כי 'בכור' הוא לשון גדולה, כמבואר במקומות רבים, ראה ברש"י על התורה (שמות ד כג): 'בני בכור' לשון גדולה, כמו [שכתוב] ותילים פס כח) 'אף אני בכור אתנהו', ע"כ.

יז. כמבואר לעיל באמת ליעקב ובמקדש מלך שיעקב על ידי הפריעה לקח את שור זה שהם הגבורות שביסוד קליפת נוגה.

יג. אמת ליעקב [בהשמטה]. וביאר זה הוסף בהשמטה עפ"י המהלך ששור תם הם הגבורות שביסוד דקליפת נוגה כמו שנתבאר בהגות מהר"ח' והמקדש מלך לעיל. [אמנם בתחילה פירש האמת ליעקב באופן אחר ששור תם הם הגבורות דקדושה, ושור מועד הם גבורות דקליפת נוגה, והוא לפי המהלך שביאר בתחילה ששור תם הם הגבורות דקדושה, ועל ידי הפריעה נגלה שליש עליון של חסד התפארת ויורדים ג' חסדים ליסוד ז"א כדי למתק את הגבורות. וכמבואר בענין חיים (שער לד פ"ג) שעל ידי ברכת היין והפריעה יורדים ג' חסדים ליסוד ז"א וממתקים ג' גבורות, עיי"ש].

יד. ע"פ אמת ליעקב [בהשמטה]. וכן ביארנו כל ענין זה שאמר להם רבי אילאי ממתבתא דבצלאל כביאור האמת ליעקב שם. ובשעת רצון ביאר שגבורות שורה היו בסוד ישראל סבא ותבונה, וישראל סבא הוא סוד אחוריים של שם ע"ב [הינו ריבוע שם ע"ב, כזה: יו"ד, ה"י, יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד ה"י וי"ו ה"י] שהוא בגימטריא קפ"ד כמבואר בענין חיים (שער טו פ"ו), לכן נאמר בשרה אשת אברהם 'פקד את שרה', ויעקב ורחל היו בסוד זעיר אנפין ונוקביה, וכשהם פנים בפנים זוגם על ידי מוחין דפנים שנמשכים להם מאבא ואימא והם [-אבא ואימא] שמות ע"ב וקס"א [אבא שם ע"ב, כזה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י וי"ו ה"י, ואימא שם קס"א, כזה: אל"ף ה"י יו"ד ה"י] שהם

בְּגִין דְּאִית שׁוּר מוֹעֵד בְּסֵטֶר עָרְלַת פְּרִיעָה, וְכַמְּה גְרָדִינִי
 נִימוּסִין נִפְקִין מִנִּיה, עַד דְּרָגָא בְּתַרְיִיתָא דְאַקְרִי שְׂאִי"ה, הַהוּא
 דְאַפִּיל בֵּיתִין דְעֶלְמָא דְלָא דִיִּירִין בְּהוּ בְּנֵי נֶשְׂא, וְכִלְהוּ נִפְקָא
 מִהַהוּא שׁוּר מוֹעֵד, וְדָא בְּחַבְרָא דְחַמּוֹר בִּישָׂא, וּבְגִין כֶּךָ
 'לֹא תַחְרוֹשׁ בְּשׁוּר וּבְחַמּוֹר יַחְדָּיו' (דְּבָרִים כב ט), בְּגִין דְּלָא
 לְאִתְעָרָא לְהוּ.

הַפְּתָר וְהַכְּבוֹד

מזיק, ההוא דְאַפִּיל בֵּיתִין^א דְעֶלְמָא
 דְלָא דִיִּירִין בְּהוּ בְּנֵי נֶשְׂא - אותו
 שד שמפיל את הבתים שבעולם שלא דרים
 בהם בני אדם^ב, וְכִלְהוּ נִפְקָא מִהַהוּא
 שׁוּר מוֹעֵד - וכולם [-כל המלאכי חבלה
 והמזיקים] יוצאים מאותו 'שור מועד', וְדָא
 - וזה שיוצאים המלאכי חבלה והמזיקים
 מאותו 'שור מועד' שהם גבורות של הקליפות
 הרעות, הוא בְּחַבְרָא דְחַמּוֹר בִּישָׂא -
 בהתחברות השור מועד עם החמור הרע
 שהוא בחינת חסדים של הקליפות הרעות^ג,
 וּבְגִין כֶּךָ - ומשום כך צוותה התורה
 (דְּבָרִים כב ט) 'לֹא תַחְרוֹשׁ בְּשׁוּר וּבְחַמּוֹר
 יַחְדָּיו', בְּגִין דְּלָא לְאִתְעָרָא לְהוּ -
 כדי שלא לעורר את כוחם של שור

תם שורה בתוכו, מפני שיעקב שהוא בחינת
 הגוף הנקרא 'תפארת' הוא אדון של היסוד^ד,
 שהוא הבית של הגבורות דקליפת נוגה
 שנקראות 'שור תם', כיון שיוסף שהוא בחינת
 היסוד לקחם^ה. ואחר שביאר מיהו 'שור
 תם' שהם הגבורות דקליפת נוגה, אומר
**בְּגִין דְּאִית שׁוּר מוֹעֵד בְּסֵטֶר עָרְלַת
 פְּרִיעָה** - לפי שיש 'שור מועד' שהוא בצד
 ערלת הפריעה, והם הגבורות של ג' קליפות
 הרעות שנקראים 'שור מועד' שטבעו להזיק^ו,
וְכַמְּה גְרָדִינִי נִימוּסִין נִפְקִין מִנִּיה -
 וכמה מלאכי חבלה יוצאים ומתפשטים ממנו,
עַד דְּרָגָא בְּתַרְיִיתָא דְאַקְרִי שְׂאִי"ה
 - עד הדרגה האחרונה שמתפשטת בעולם
 הזה שנקראת 'שאיה' שהוא שם של שד

מְקוֹרוֹת וְצִיּוּנִים

הרעות לוקחים כל חוזקם ותוקפם מקליפת נוגה, ועל ידי הפריעה
 שהיא לקיחת הגבורות שביסוד קליפת נוגה, מפרשים מימש את ג'
 קליפות הרעות.
א. כתב בניצוצי יעב"ץ: צריך לומר 'בְּתִין'.
ב. ראה במגמא 'ב"ק כא): אמר רב סחורה אמר רב הונא
 אמר רב הדר בחצר חברו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו
 שכר, משום שנאמר (ישעיהו כד יב) 'ושאיה וכת שער', אמר
 מר רב בר אשי לדידי חזי ליה ומנגח כי תורא [לי הוא נראה
 והוא מנגח כמו שור], ע"כ. וברש"י (שם ד"ה שנאמר) בביאור
 הראשון כתב: שד ששמו 'שאייה' מכתת שער בית שאין בני
 אדם דרין בו, והלכך זה שעמד בו ההנהו, ע"כ. והרמ"ק ציין
 לדברי הגמ' שמנגח כמו שור, וכוונתו שלכך שורשו הוא מ'שור
 מועד'. וכן כתב הגר"א שכל המלאכי חבלה אלו כולם מצד
 השור לכך אמרו במגמא [על השד 'שאייה' שהוא המדריגה
 התחתונה שלהם בעולם הזה] 'לדידי חזי לי ומנגח כי תורא'.
ג. ע"פ אמת ליעקב.

יח. אמת ליעקב בפירוש הראשון [ונראה שהביאור כך גם לפי מה
 שפירש בהמשטח].
יג. אמת ליעקב [בהמשטח]. והרמ"ק עפ"י דרכו לעיל ביאר
 כי 'שור' הוא ספירת הגבורה של המלכות, ונקרא 'שור תם'
 כיון שהמלכות נקראת 'תם', ויעקב נקרא 'איש תם' שהוא בעל
 ואדון של תם שהיא המלכות. אמנם לא ביאר את כל לשון
 הוזהר כאן, ולדבריו נראה שמה שאמר כאן 'ויעקב איש תם',
 רבון ושליט מאריה דביתא דההוא שור תם שארי בגוויה,
 ביאורו שיעקב רבון ושולט ובעל הבית של המלכות שאותו
 שור תם שורה בו, שהשור הוא ספירת הגבורה של המלכות
 שהיא חלק מהמרכבה של המלכות כמבואר לעיל, וכן ביאר
 כאן הקרני אור.
יד. ע"פ אמת ליעקב הני"ל, שביאר ש'שור תם' הם הגבורות
 דקליפת נוגה, ולפי זה ביארנו ש'שור מועד' הם גבורות של
 הקליפות הרעות. ומה שאמר הוזהר שהשור מועד הוא 'בסטר
 ערלת פריעה', ראה לעיל באמת ליעקב שביאר שה' קליפות

הקְּבוֹד והַכְּבוֹד

וחומר אלו, שעל ידי שמחבר את השור [–שהם חמור] עם הגבורות של הקליפות וחומר גורם לחיבור החסדים של הקליפות [–שהם שור].²

מקורות וציונים

וראה עוד בספר טעמי המצוות (כי תצא) שכתב: מצות 'לא תחרוש בשור וחמור יחדיו', דע כי שור הוא נגד סמא"ל והוא [נקרא 'שור' מועד', ושם אב"ג ית"ץ גימטריא 'שור', והוא [השור מועד] נכנע על ידי יצחק דקדושה הכלול באברהם.]-יצחק שהוא שמאל ונכנע על ידי אברהם בסוד (בראשית כב ג) 'ויחבש את חמורו, ושני אלו הם סוד 'בעל' ו'אשירה', 'בעל' [הוא] סמא"ל, ו'אשירה' [היא] 'לילית', ולכן אסור לחרוש בשור וחמור יחדיו, ע"כ. וז"ל הארז"ל בליקוטי ש"ס (ליקוטים מספר עץ החיים) [בדילוג]: דע כי יש שתי קליפות שהם נקראים 'שור' ו'חמור', והנה 'שור' הוא מצד שמאל שהוא קליפות עשו הרשע, והוא תמצית [המיצוי והסיגים] פני השור מהשמאל אשר בקדושה, בסוד הכתוב (בראשית כה כח) 'ויצחק ארבע' [ויאהב יצחק] את עשו, אך החמור הוא מצד ימין, וכן חמ"ר גימטריא 'אברהם' בסוד (שם כב ג) 'ויחבש את חמורו, עיי"ש.

בד. ע"פ אמת ליעקב. ולביאורו הראשון שהובא לעיל ש'שור מועד' הם הגבורות דקליפת נוגה, ביאר ש'חמור' הם חסדים דקליפת נוגה, עיי"ש. והרמ"ק כתב: 'ודא בחבורא דחמור' וכו', מדרגת חמור היא קליפה קשה יותר, ובתיקונים (תיקו"ז חדש סו.) נראה שהיא קליפת ישמעאל [שהיא] מימין, ויהיב ביה סימנא 'חמור' [מלשון הכתוב (חבקוק ג טו)] 'חומר מים רבים', והנה בהתייחד שתי קליפות אלו מתפשטות כל הקליפות האלו שהן מתפשטין עד למטה, ע"כ. [נראה בתיקו"ז חדש (שם) שהתבאר גם כן ששור הוא מהשמאל ששם 'שור מועד' דניזקין]. וראה עוד ברמ"ק (ח"ב סד): ששור הוא מהשמאל וחמור מהימין, והם סיגי הכסף והזהב [חמור – מסיגי הכסף ושור מסיגי הזהב]. וכן ביאר הרמ"ק (והלן רו.) כי 'חמור' היא הקליפה שמיה החסד [פסולת החסד], ולפיכך לא תחרוש בשור שהוא בשמאל ובחמור שהוא מימין, שהם תרי כגניי ביש, עיי"ש.

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים: ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם

אוד הגאולה לישרי לב